

УРБАНІЗАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ ТА ШЛЯХИ ВИРІШЕННЯ СОЦІАЛЬНИХ ПРОБЛЕМ МІСЬКОГО НАСЕЛЕННЯ ПІВДНЯ УКРАЇНИ У 60-х рр. ХХ ст.

Статтю присвячено урбанізації та вирішенню соціальних проблем міського населення Півдня України. На основі аналізу архівних та статистичних даних показано процеси урбанізації, що розпочалися в досліджуваному регіоні. Проаналізовано показники стану розвитку житлових фондів регіону. У зв'язку із розширенням інфраструктури міст, з'ясовано необхідність будівництва дитячих садків, загальноосвітніх шкіл, транспортної мережі. Загалом Південь України не виділявся особливою специфікою в УРСР, тому чисельність міського населення прогресувала на рівні із загально республіканськими показниками. Найбільш переконливими прикладами слугують зміни в урбанізаційних процесах досліджуваного регіону, а саме Миколаївській, Одеській та Херсонській областях.

Ключові слова: соціальний добробут, урбанізація, Південь України, інфраструктура, житловий фонд, будівництво.

Сучасні реалії незалежної України обумовлюються зростанням потреб нагальних реформ та вимагають історичного аналізу періоду відповідних спроб реформування й змін Півдня України у 60-х рр. ХХ ст. Цей період характеризується процесами міграції сільських мешканців у міста. Збільшення чисельності містян вимагало розширення інфраструктури міст. Зростала потреба у дитячих садах, загальноосвітніх школах, житлових будинках, розширення транспортної мережі та інше. Отже, урбанізаційні процеси та шляхи вирішення соціальних проблем міського населення потребують узагальнення наявних наукових напрацювань та більш ґрунтовного вивчення.

Зважаючи на те, що в СРСР панувала тоталітарна система управління, всі сфери життя суспільства перебували під постійним партійним і державним контролем. Саме тому історіографія цього періоду не позбавлена ідеологічної заангажованості та тенденційності. Розвиток Півдня розглядався виключно в контексті історії радянської України. В цей час виходить ряд комплексних досліджень, як з історії УРСР в цілому, так і стосовно окремих соціально-економічних питань та духовних змін 60-х рр. ХХ ст. Слід відзначити такі наукові розробки: «Історія

народного господарства УРСР» [21; 22], «Історія селянства УРСР» [18], «Історія робітничого класу» [19], багатотомне видання «Історія міст і сіл Української РСР» [23-25] та статистичні щорічники [31-35], в яких тогочасні процеси реформування розглядаються як необхідний етап змін системи управління та важливий фактор її удосконалення. Названі роботи не зважаючи на заідеологізованість, ґрунтуються на значній фактичній основі.

У історіографічних розвідках сучасної історіографії України привертає увагу робота В.К.Барана, в якій на широкій джерельній основі аналізуються процеси суспільно-політичного розвитку УРСР у зазначений період [2]. Автор детально висвітлює процеси реформування державних структур, національне та культурно духовне життя республіки. С.В.Кульчицький [27], В.М.Литвин [28] звертають увагу на позитивні та негативні наслідки процесу реформування в 60-х рр. ХХ ст. Стан економіки подають Т.І.Дерев'янкін з авторським колективом [13], В.М.Ковальчук [26].

Окремо слід виділити групу праць, що відтворюють регіональну історію. Наприклад, узагальнюючі праці з історії Миколаївщини: О.В.Білюка, І.С.Павлика, М.П.Тригуба,

В.П.Шкварця, М.М.Шитюка [30]. З історії Одещини праця І.Г.Малахова [29]. Історію Херсонського краю висвітлюють праці М.М.Авдальяна, С.Г.Водотики, І.Ю.Сінкевич, О.А.Макієнка, Л.О.Цибуленко, Г.В.Цибуленко [1; 38]. В цей же час, ще немає узагальнюючих робіт де проаналізовано тенденції вирішення деяких соціальних проблем міст України у контексті урбанізаційних процесів. Звернемо увагу, що саме в 60-ті рр. ХХ ст. на підставі пріоритетного зростання промисловості відбуваються процеси урбанізації. Вже на початку досліджуваного періоду на Херсонщині побудовано 28 нових промислових підприємств і 35 цехів. Обсяг промислового виробництва в Одеській області збільшився в 2,1 рази. На нові умови планування й економічного стимулювання на Миколаївщині перейшло понад 200 великих підприємств області. Відповідні процеси розвитку промисловості вимагали людських ресурсів. Загалом радянська Україна досягла довоєнного рівня по загальній кількості населення тільки у 1958 р.

Визначальною ознакою 60-х рр. ХХ ст. стає загальна тенденція до збільшення міського населення у порівнянні із мешканцями села. Збільшення містян на території республіки відбувалося за рахунок природнього та міграційного приросту й зростання кількості міст і селищ міського типу. Прикладом такого зростання слугує Херсонська область, у якій кількість міст становила в 1959 р. – 23, а вже 1970 р. досягла – 35 [34, с. 9]. В Одеській області за відповідними показниками чисельність міст і селищ міського типу збільшилась з 1959 р. – 26 до 1970р. – 39 [33, с. 9].

Загалом Південь України не виділявся особливою специфікою в УРСР, тому чисельність міського населення прогресувала на рівні із загально республіканськими показниками. Найбільш переконливими прикладами слугують зміни в урбанізаційних процесах досліджуваного регіону, а саме Миколаївській, Одеській та Херсонській областях. За архівними статистичними розрахунковими даними чисельність населення Миколаївської області на 1960 р. становила 1025 тис. чол. з них: 404 тис. чол. – міського населення, 621 тис. чол. – сільського населення. До 1970-х р. диспропорція міського і сільського населення в регіоні не змінилась і становила в 1970 р. – 1111 тис. чол. загалом. З них 423 тис. чол. – міське та 688 тис. чол. – сільське насе-

лення [4]. Проте в архівному фонді збереглася уточнююча записка відділу статистики щодо чисельності населення на 1 січня 1967 року, воно становило – загальна 1100,2 тис., з них 520,2 тис. чол. – міське, 580 тис. чол. – сільське [6]. Отже, за уточненими даними, є суттєві відхилення від перших архівних показників: 417 тис. чол. – міське населення, 670 тис. чол. – сільське населення: загалом 1087 тис. чол. [4]. Враховуючи архівні джерела, можемо припустити, що Миколаївська область мала відмінність від інших областей досліджуваного регіону.

Звернемо увагу на суперечність запропонованих архівних показників статистичним збіркам за 60-ті рр. ХХ ст. Представлені дані в статистичних щорічниках відповідають загально республіканським і регіональним показникам з перевагою міського населення над сільським [32, с. 8]. У Миколаївському архіві зберігся лист заступнику голови виконкому облради депутатів трудящих Андріанову В.Н. від начальника статуправління Миколаївської області із проханням «передивитися» статистичні показники за певний період та надати згоду на їх друк [7]. Отже, слід відзначити, що така диспропорція в даних могла виникнути, через суб'єктивний фактор або на штучне збільшення міського населення.

Одеська область стала найрозвиненішим промисловим регіоном із досліджуваних. Відповідно промисловість та інфраструктурні показники мали найвищі характеристики на півдні України. Враховуючи приєднання Ізмаїльської області, відповідно до Закону СРСР від 26 квітня 1954 «Про затвердження Указів Президії Верховної Ради СРСР» [17], урбанізаційні процеси на Одещині відбувалися надшвидкими темпами. У зазначений період, за переписом населення статистичний показник складав, на 15 січня 1960 р. – 2061 тис. чол., у порівнянні із показниками 1940 р. – 2099 тис. чол., а 1962 р. – 2120 тис. чол., що вже перевищувало довоєнні показники. Надалі до 1970 р. загальна кількість населення області складала 2389 тис. чол. Проаналізувавши показники кількісного співвідношення міського і сільського населення з'ясовано, що за 1959 р. вони склали 957 тис. чол. міського (46,9%) та – 1081 тис. чол. сільського (53,1%). У 1963 р. вперше у регіоні кількість міського населення перевищила сільське населення на 6 тис. чол. (0,2 %). В

подальшому відповідне співвідношення зросло в бік міського населення та досягло в 1970 р. – 281 тис. чол. (11,8 %) [33, с. 8].

Херсонська область за переписом населення на 15 січня 1960 р. мала чисельність – 831,3 тис. чол., у порівнянні із показниками 1940 р. – 761,1 тис. чол., що вже перевищувало довоєнні дані. Надалі до 1970 р. загальна кількість населення Херсонської області складала вже 1030 тис. чол. Проаналізувавши кількісне співвідношення міського і сільського населення показники 1959 р. склали: 332,8 тис. чол. міського (40,4%) та 491,4 тис. чол. сільського (59,6 %). Лише в 1968 р. вперше на Херсонщині кількість міського населення перевищила сільське на 39,8 тис. чол. (4%). В подальшому відповідна диспропорція зростала в бік збільшення міського населення, що становила в 1970 р. – 79 тис. чол. (7,6%) [34, с.8]. Проаналізовані вище статистичні показники наочно відтворюють ситуацію в регіоні, щодо темпу приросту населення загалом та урбанізаційних процесів зокрема.

Особливо інтенсивно розросталися обласні центри, як осередки найбільших промислових підприємств. Розвивалися міста, які вже існували, а також виникали нові, переважно з числа великих сіл. Малі міста і селища міського типу були у повоєнний період центрами адміністративних районів. Вони мали перспективу, якщо в них розміщувалися промислові чи транспортні підприємства і фактично втрачали її, якщо переставали бути районними адміністративними центрами [16, с. 420].

Сучасні дослідники визнають, що стратегія радянської влади не мала чіткої просторової складової. Якщо елементи останньої й існували, то вони цілком і повністю підпорядковувалися економічним завданням. Нові міста і селища міського типу формувалися слідом за створенням промислового, військового чи транспортного комплексу і були, по суті, додатком їхньої виробничої структури. Ніхто й ніколи не розглядав завдання розвитку територій як самостійні або пріоритетні. Під час районізації враховувалася лише наявність відповідних структур КПРС [16, с. 421].

У зв'язку із інтенсивними урбанізаційними процесами постала необхідність вирі-

шення житлового питання. Одним із важливих показників стала наявність житлових фондів та розбудова нових житлових масивів. Незважаючи на державне фінансування та введення нових технологій, застосованих під час зведення житла, що дали помітний результат – загалом рівень забезпеченості населення житлом залишався низьким. 1 січня 1959 р. на одного містянина припадало в середньому 6,35 кв. м житлової площі, тоді як чинна санітарна норма дорівнювала 9,1 м. У 1965 р. цей показник становив – 10,9 кв. м. [16, с. 448]. У 1970 р. площа житлових масивів міст і селищ міського типу в Миколаївській області складав 6794 тис. кв. м., у тому числі середня забезпеченість на одного міського мешканця – 10,7 кв. м. Співвідношення житла, що знаходилося в особистій та усуспільненій власності (житлові будинки і приміщення, які знаходилися у власності окремих громадських організацій або підприємств) становила від 55 до 45 %, або відповідно від 2980 до 2398 тис. кв. м. [32, с.151]. На підставі проаналізованих нами статистичних даних житловий фонд Херсонської області загалом наближався до показників Миколаївської області. У 1970 р. він становив – 6164,4 тис. кв. м., з них у суспільній – 2717,3 тис. кв. м. та в особистій власності – 3447,1 тис. кв. м. [34, с.123].

Одеська область протягом 60-х рр. ХХ ст. мала відмінне від Миколаївської та Херсонської області пропорційне співвідношення щодо знаходження житлового фонду: в особистій власності – 29,5 % та усуспільненої – 70,5%. Що обумовлено розташуванням, як житлових масивів, так і оздоровчих комплексів здовж морського узбережжя. Загальна кількість фонду становила 15666,1 тис. кв. м., із них 11036,4 тис. кв. м. усуспільненої та 4629,7 тис. кв. м. особистої відповідно [33, с.140]. Урбанізаційні процеси зумовили необхідність будівництва дитячих садків, загальноосвітніх шкіл, дитячих оздоровчих таборів, лікарень, будинків культури, кінотеатрів тощо. Протягом 60 – х рр. ХХ ст. чисельність дитячих садків у Одеській області зросла більш ніж в 2 рази, а саме із 271 до 686 [33, с.205].

У Херсонській області чисельність дитячих садків збільшилась у п'ять разів, якщо на початок 1960 р. їх чисельність складала 113, то в 1970 р. вже 523 [34, с.175]. За період

1961-1965 рр. було введено в дію 22 школи. В подальшому їх кількість щорічно збільшувалась на 5-10 шкіл.

У 1960 р. в Миколаєві діяла 41 масова школа, з них 14 восьмирічних, 27 середніх та 6 шкіл-інтернатів (2 спеціального призначення) і 14 вечірніх шкіл [8, с.3; 9, с.2]. Якщо

порівнювати представлені цифри із показниками 1968-1969 навчального року, то вже нараховувалось 48 шкіл, із загальною кількістю 1092 денних класів, де навчалося 38798 учнів [10, с.2; 11, с.2; 12, с.3]. Зросла потреба у будівництві залізничних шляхів (дивись таблицю) та автомобільних доріг [32-34].

Таблиця

Основні показники розвитку залізничного транспорту загального користування

Рік	Експлуатаційна довжина колії в км.	Відправлено вантажу млн. тон.	Прибуло вантажу млн. тон.	Відправлено пасажирів млн. чол.
Миколаївська				
1960	719	4,6	6,6	2,4
1965	727	6,6	9,4	2,4
1968	760	8,0	11,2	2,4
Херсонська				
1960	616	4,5	6,3	1,1
1965	629	5,5	10,0	1,1
1967	629	5,5	11,7	1,4
Одеська				
1960	930	12,0	20,1	5,1
1965	927	13,7	33,3	5,6
1969	1028	14,0	44,2	8,8

Крім залізничного транспорту велике значення мали автомобільні шляхи. Загальна протяжність автомобільних шляхів в Одеській області збільшилася за десять років із 8992,0 км в 1960 р. до 9308,3 км. в 1970 р. [33, с. 121]. В Херсонській області довжина автомобільних доріг складала у 1960 р. – 6200 км., а 1970 р. – 6400 км. [34, с. 109]. Слід зазначити, що окрім наземного транспорту, відповідне місце у житті Півдня України посідав водний транспорт. Прикладом важливості даного виду сполучення, як найдешевшого, слугує Херсонщина. У порівнянні із 1960 р., коли відправлено 1,2 млн. тон, прийнято 1,954 млн. тон вантажу, в подальшому в 1970 р. відправлень здійснено на 3,166 млн. тон., а прийнято 4,047 млн. тон вантажу [34, с.109]. Відповідно до проаналізованих статистичних даних, вантажообіг річкових портів і пристаней Херсонської області збільшився у два рази. Отже, у роки Хрущовської «відлиги» суттєво змінився трудовий потенціал України та СРСР загалом. Проаналізувавши статистичні показники та архівні матеріали, можемо дійти висновку, що і в подальшому в так звані Брежнєвські часи тенденція щодо зміни трудового потенціалу зберігалася. Швидкими темпами набувала розвитку промисловість, що вимагало людських ресурсів. Активні процеси урбанізації вплинули в подальшому на розвиток досліджуваного регіону. Слід відзначити певні

протиріччя між деякими статистичними щорічниками та архівними джерелами. Причиною даного може слугувати постійний контроль владних органів за усіма сферами життя та спроби корегувати статистичні показники.

Процеси урбанізації призвели до потреби розширення інфраструктури. Збільшувалися обсяги витрат на будівництво, а відповідно і житловий фонд загалом, який розділявся на усуспільнений та особистої власності, що підтверджується на прикладі аналізу статистичних даних досліджуваного регіону. Урбанізація визначила потребу будівництва дитячих садків, загальноосвітніх шкіл, дитячих оздоровчих таборів, лікарень, будинків культури, кінотеатрів тощо. Окрім того, зросла потреба в залізничних та автомобільних шляхах сполучення. Значно збільшувалися показники розвитку залізничного транспорту. Відповідно до наведених нами статистичних даних у досліджуваних регіонах обсяги прийому та відправлення вантажів збільшилися у півтора – два рази. Окрім того, збільшував обсяги вантажообігу і водний транспорт.

Отож, на півдні України, чисельність містян прогресувала на рівні із загальною республіканськими показниками. Переконливими прикладами слугують зміни в урбанізаційних процесах досліджуваного регіону, які підтверджуються статистичними та архівними даними.

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА

1. Авдальян М.М. Збірка статей із краєзнавства / М.М. Авдальян – Херсон: РПО, 2010. – 100 с.
2. Баран В.К. Україна в новітній історії (1945-1991 рр.) / В.К.Баран – Львів, 2003. – 667 с.
3. Бойко О.Д. Історія України у XX столітті (20-90-ті роки): Навч. посібник для студентів / О.Д.Бойко. – Ніжин, 1994. – 256 с.
4. Державний архів Миколаївської області (ДАМО). – Ф. Р-2133. – О. 8 – Спр. 194. – Арк. 7.
5. ДАМО. – Ф. Р-2133.– О.8 – Спр. 194. – Арк. 38.
6. ДАМО. – Ф. Р-2133.– О.8 – Спр. 366. – Арк. 38.
7. ДАМО. – Ф. Р-2133.– О.5 – Спр. 1617. – Арк. 131-137.
8. ДАМО. – Ф. Р-91. – О.2 т.1. – Спр.162. – Арк. 172 – 180.
9. ДАМО. – Ф. Р-91. – О.2 т.1. – Спр.163. – Арк. 10 – 11.
10. ДАМО. – Ф. Р-91. – О.2 т.1. – Спр.260. – Арк.125.
11. ДАМО. – Ф. Р-91. – О.2 т.1. – Спр.261. – Арк.73.
12. ДАМО. – Ф. Р-91. – О.2 т.2. – Спр.382. – Арк. 1 – 4.
13. Дерев'янкін Т.І. Відродження і спроби перебудови радянської економіки у післявоєнний період (1946-1991 рр.) / Т.І. Дерев'янкін // Актуальні проблеми економіки: науковий економічний журнал – 2009. – №7. – С. 3-14.
14. Енциклопедія народного господарства Української РСР [Текст]. Т. 3: Мик-Роб. – К., 1971. – 610 с.
15. Енциклопедія народного господарства Української РСР [Текст]. Т. 4: Ров-Я. – К., 1971. – 593 с.
16. Економічна історія України : Історико-економічне дослідження : в 2 т. / [ред. рада: В.М.Литвин (голова), Г.В.Боряк, В.М.Гець та ін. ; відп. ред. В.А.Смолій ; авт. кол.: Т.А.Балабушевич, В.Д.Баран, В.К.Баран та ін.] ; НАН України, Ін-т історії України. – К. : Ніка-Центр, 2011. – Т. 2. – 608 с.
17. Заседания Верховного Совета СССР четвертого созыва. Первая сессия (2 апреля 1954 г.) – М.: Издание Верховного Совета СССР, 1954. – С. 545-550. – 580 с
18. Історія селянства Української РСР: У 2-х т., Т.2., Від Великого Жовтня до наших днів / ред. кол. тома: І.І.Компанієць, І.Х.Ганжа, І.І.Слинько; Академія Наук Української РСР, інститут історії. – К.: Науково думка, 1967. – 534 с.
19. Історія робітничого класу РСР / ред. Д.Є.Лось. – К.: Наукова думка, 1967. – 567 с.
20. Історія Української РСР: у 8 т., 10 кн., Т. 8. Радянська Україна в період зміцнення соціалізму і поступового переходу до комунізму (1945 – 1970-ті рр.). Кн. 2. Українська РСР в період розвинутого соціалізму і будівництва комунізму (кінець 50-х – 70- ті рр.) / АН УРСР. Ін-т історії; Голова декол.: Ю.Ю.Кондуфор (голов. ред.) та ін.; Редкол. тому: А.В.Лихолат (відп. ред.) та ін. – К. :Наукова думка, 1979. – 698 с.
21. Історія народного господарства Української РСР. У 3 т., 4 кн. – Том 3, кн. 1 / Т.І.Дерев'янкін, Р.Д.Толстов, Б.М.Орловський [та ін.] / Редколегія тому: Т.І.Дерев'янкін (відп. ред.) [та ін.]. – К.: Наук. думка, 1985. – 464 с.
22. Історія народного господарства Української РСР. У 3 т., 4 кн. – Том 3, кн. 2 / Т.І.Дерев'янкін, Л.К.Безчасний, Ю.Ф.Воробйов [та ін.] / Редколегія тому: Т.І.Дерев'янкін (відп. ред.) [та ін.]. – К.: Наук. думка, 1987. – 439 с.
23. Історія міст і сіл Української РСР. Миколаївська область / упоряд. М.П.Бажан, М.К.Білогуров, І.К.Білодід та ін.; голова редколегії П.Т.Тронько] – К.: Головна редакція УРЕ АН УРСР, 1971. – 772 с.
24. Історія міст і сіл Української РСР. Одеська область / [упоряд. М.П.Бажан, М.К.Білогуров, І.К.Білодід, та ін.; голова редколегії П.Т.Тронько] – К.: Головна редакція УРЕ АН УРСР, 1969. – 911 с.
25. Історія міст і сіл Української РСР. Херсонська область / [упоряд. М.П.Бажан, М.К.Білогуров, І.К.Білодід та ін. ; голова редколегії П. Т. Тронько] – К.: Головна редакція УРЕ АН УРСР, 1971. – 792 с.
26. Ковальчук В.М. Історія економіки та економічної думки: Навч. посібник. / В.М.Ковальчук, М.В.Лазарович, М.І.Сарай. – К. : Знання, 2008. – 647 с.
27. Кульчицький С.В. Спроби реформ (1956-1964) / С.В.Кульчицький // Український історичний журнал. – 1998. – №2. – С. 102-114.
28. Литвин В.М. Україна у другому повоєнному десятилітті (1956-1965) / В.М.Литвин. – К.: Вид. дім «ЛіТерра», 2004. – 272 с.
29. Малахов В.П. Одеса, 1920-1965 : Люди... События... Факты / В.П.Малахов, Б.А.Степаненко.– Одеса : Наука и техника, 2008.– 503 с.
30. Миколаївщина в новітній історії. Миколаївщина в середині 1950-1990-х роках / В.П.Шкварець, О.М.Гаркуша, М.М.Шитюк. – Миколаїв: ВД ПП Шатрай, 2007. – С. 162-188.
31. Народне господарство Української РСР в 1970 році [Текст]: статистичний щорічник. – К. : Статистика, 1971. – 565 с.
32. Народное хозяйство Николаевской области. Статистический сборник. – Одесса.: Маяк, 1970. – 137 с.
33. Народное хозяйство Одесской области. Статистический сборник. – Одесса, 1973. – 215 с.
34. Народное хозяйство Херсонской области. Статистический сборник. – Херсон, 1973. – 183 с.
35. Основные показатели развития народного хозяйства Николаевской области. – Николаев.:1966. – 66 с.
36. Руденко М. Д. Економічні монолози: (нарис катастрофічної помилки) / М.Д.Руденко; передм. П.Григоренка. – Б.м.: Сучасність, 1978. – 200 с.
37. Україна: друга половина XX століття. Нариси історії. – К., 1997. – 163 с.

38. Херсонщина: від найдавніших часів до сьогодення : колект. моногр. : 70-річчю утворення Херсон. обл. присвяч. / Л.О. Цибуленко [та ін.]; Херсон. держ. ун-т, Каф. історії України та методики викладання. – Херсон : Вишемирський В. С., 2014. – 360 с.

Sharin O.,

Mykolayiv National Agrarian University

URBANIZATION PROCESS AND SOLUTIONS TO SOCIAL PROBLEMS URBAN PEOPLE SOUTHERN UKRAINE IN THE 60's. XX century

This article is dedicated to urbanization and solving social problems urban southern Ukraine. Based on the analysis of archival data show the process of urbanization that began in the study region. The analysis of indicators of housing funds in the region. In connection with the expansion of urban infrastructure, reveals the need to build kindergartens, schools, transport network.

The defining feature of the 60-ies XX century is a general tendency to increase in urban population as compared with the inhabitants of the village. Increasing the townspeople in the republic was due to natural increase and migration and the growing number of cities and towns. An example of this growth serves Kherson region, where the number of cities was in 1959 – 23, and already in 1970 reached – 35. In the Odessa region the corresponding figure number of cities and towns increased from 1959 – 26 to 1970. – 39.

Overall, South Ukraine did not stand out particularly specific in the USSR, because the urban population has progressed at general republican values. The most convincing examples serve as changes in urbanization processes studied region, namely Mykolaiv, Odesa and Kherson regions. According to archive data calculated statistical population of Mykolaiv region in 1960 amounted to 1025 thousand people, of them 404 thousand people, – urban population, 621 thousand people – rural population. By the 70th district disparity of urban and rural population in the region did not change and amounted in 1970 – 1111 thousand people in general. Of these, 423 thousand people – urban and 688 thousand people – rural population. However, the archival fund has note specifying Department statistics on population at 1 January 1967, it was – total 1,1002 thousand, of which 520.2 thousand people – urban, 580 thousand people – agriculture. Thus, according to updated data, e major deviation from the first archival performance: 417 thousand people – urban population of 670 thousand people – rural population: a total 1,087 thousand people. Given the archival sources, we can assume that the Mykolaiv region was different from other regions studied region.

The processes of urbanization have led to the need for expansion of infrastructure. Increasing the volume of construction costs and, consequently, housing in general, which was divided into osuspilneny and personal property, as evidenced in the analysis of statistical data studied region. Urbanization has identified the need for construction of kindergartens, schools, children's camps, hospitals, cultural centers, cinemas and more. In addition, the increased need for rail and road routes. Significantly increased rates of rail transport. According to these statistics in our study region of admission and departure of goods increased in half – twice. In addition, increased volumes and freight water transport.

So, in the South of Ukraine, the number of townspeople progressed at general republican values. Convincing example serve as changes in the urbanization process of the region under study, which confirmed the statistical and archival data.

Key words: *social welfare, urbanization, South Ukraine, infrastructure, housing, construction.*

Рецензенти: *Сінкевич Є. Г., д-р іст. наук, професор;*

Міронова І. С., д-р іст. наук, доцент.